۱۵۹-۱۷۴

بررسی اثربخشی آموزش مشارکت والدین بر یادگیری و انگیزش دانش‌آموزان دورهٔ ابتدایی در محیط یادگیری ترکیبی

◈ لیدا عبدی[۱] ◈ دکتر عیسی رضایی[۲*] ◈ دکتر حسین چهارباشلو[۳]

چکیده: هدف این پژوهش بررسی اثربخشی آموزش مشارکت والدین بر یادگیری و انگیزش دانش‌آموزان دورهٔ ابتدایی در محیط یادگیری ترکیبی است. جامعه آماری پژوهش، همه دانش‌آموزان پسر پایه چهارم دوره ابتدایی منطقه مرکزی شهرستان پاکدشت بودند که با روش ترکیبی آموزش داده شده‌اند. با به‌کارگیری روش نمونه‌گیری در دسترس ۴۰ دانش‌آموز انتخاب شدند و به‌عنوان نمونه مورد مطالعه قرار گرفتند (۲۰ نفر در گروه آزمایش و ۲۰ نفر در گروه کنترل). پایایی پرسشنامه انگیزش تحصیلی هارتر (۱۹۸۱) و آزمون محقق‌ساخته یادگیری با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ به‌ترتیب برابر با ۰/۹۰ و ۰/۸۷ بود. داده‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ تجزیه و تحلیل شدند و برای آزمون لون، سطح معناداری ۰/۰۵ و برای فرضیه‌های پژوهش، سطح معناداری ۰/۰۱ در نظر گرفته شد. در بخش آمار استنباطی، داده‌ها از طریق آزمون تحلیل کوواریانس تحلیل شدند. نتایج پژوهش نشان داد که میان دانش‌آموزانی که والدین آنها آموزش مشارکت دیده‌اند و دانش‌آموزانی که والدینشان در این آموزش شرکت نکرده‌اند، تفاوتی معنادار در میزان یادگیری وجود دارد. همچنین میان میزان انگیزش (و ابعاد آن یعنی انگیزش درونی و بیرونی) دانش‌آموزانی که والدین آنها آموزش مشارکت دیده‌اند و دانش‌آموزانی که والدین آنها در این آموزش شرکت نکرده‌اند، تفاوتی معنادار وجود دارد. پژوهش حاضر نشان داد که آموزش مشارکت والدین در محیط یادگیری ترکیبی می‌تواند بهبودی قابل‌توجه در میزان یادگیری و انگیزش دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی منطقه مرکزی شهرستان پاکدشت ایجاد کند.

کلید واژگان: یادگیری، انگیزش تحصیلی، یادگیری ترکیبی، مشارکت والدین، دوره ابتدایی

◉ تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۵ ◉ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۳/۱۰

این مقاله مستخرج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسندهٔ اول است.

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. استادیار تکنولوژی آموزشی، گروه تکنولوژی آموزشی در علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی هوشمند، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

E-mail: e.rezaei@smums.ac.ir

۳. استادیار گروه علوم تربیتی و مشاوره، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

مقدمه

مشارکت والدین در تعلیم و تربیت فرزندان عاملی مهم در بهبود عملکرد تحصیلی و انگیزه دانش‌آموزان دوره ابتدایی است. پژوهشها نشان می‌دهند که مشارکت والدین در آموزش بر نتایج تحصیلی از جمله پیشرفت تحصیلی و انگیزش تأثیری مثبت می‌گذارد (هندرسون و مپ[1]، ۲۰۰۲؛ جینز[2]، ۲۰۰۷). مشارکت والدین می‌تواند به شکلهای گوناگون انجام گیرد، مانند شرکت در کنفرانسهای والدین و معلمان، داوطلب شدن در مدرسه و کمک به انجام دادن تکالیف (اپستاین[3]، ۲۰۱۸). اهمیت و نقش مشارکت والدین در آرا و نظرات روان‌شناسان سازنده‌گرایی همچون پیاژه و ویگوتسکی نیز بیان شده است. همچنین جان دیوئی و برونفر برنر نیز در آثار و ایده‌های خود به نقش مشارکت والدین اشاره کرده‌اند (پرایر و جرارد[4]، ۲۰۰۷؛ ترجمه ایمانی، ۱۳۸۸؛ تکین[5]، ۲۰۱۱).

مشارکت خانواده یا اندکی محدودتر مشارکت والدین به مجموعه گسترده‌ای از رفتارهایی که پدر و مادر در ارتباط با تجربیات آموزشی و یادگیری کودکانشان انجام می‌دهند، اطلاق می‌شود (سامانی و صادق‌زاده، ۱۳۸۸). کمک کردن در انجام دادن تکالیف درسی رایج‌ترین شیوه مشارکت والدین به‌شمار می‌رود که می‌تواند افزایش عملکرد تحصیلی یا کاهش آن را در پی داشته باشد. در واقع این مهم بستگی دارد به کیفیت و نوع مشارکتی که والدین اعمال می‌کنند (دومانت[6] و همکاران، ۲۰۱۴). یکی از اساسی‌ترین متغیرهای تحصیلی که ممکن است تحت‌تأثیر مشارکت والدین نیز قرار گیرد، یادگیری و انگیزش است (وست و سادوسکی[7]، ۲۰۱۱). به‌عبارت‌دیگر کیفیت نظام آموزشی به‌طور مستقیم به سه رکن اصلی والدین، مدرسه و دانش‌آموزان بستگی دارد و مشارکت این سه رکن به بهبود نظام آموزشی کمک خواهد کرد (زارعی کردشکولی، ۱۳۹۴).

یکی از مهم‌ترین تقسیم‌بندیها دربارهٔ ابعاد مشارکت والدین مربوط به اپستاین و جانسرن[8] (۲۰۰۴) است که در پژوهش حاضر موردتوجه قرار گرفته است. آنها مشارکت والدین در مدارس را شش نوع فرزندپروری، ارتباط‌یابی، مشارکت داوطلبانه، یادگیری در خانه، تصمیم‌گیری و مشارکت با سازمانهای اجتماعی می‌دانند (اپستاین و جانسرن، ۲۰۰۴). اپستاین و همکاران (۲۰۰۹) پیوستاری از الگوهای مشارکت خانواده را با چهار عنوان الگوی حمایتی، الگوی انتقال خانه به مدرسه، الگوی اغنای برنامه درسی و الگوی مشارکتی مطرح کرده‌اند.

1. Henderson & Mapp
2. Jeynes
3. Epstein
4. Prior & Gerard
5. Tekin
6. Dumont
7. West & Sadoski
8. Jansorn

۱. **الگوی حمایتی:** والدین مسئول حمایت از تصمیمات مدرسه‌اند، نقش مربیان کاملاً متمایز از والدین است، مشارکت بسیار ضعیف است و در حد حضور والدین در مراسم رسمی خلاصه می‌شود.

۲. **الگوی انتقال خانه به مدرسه:** والدین با تصمیماتی که مدرسه می‌گیرد، موافق‌اند و سهمی ناچیز در ارائه دیدگاههای خود به مدرسه دارند، شاید هم تقاضای اطلاعاتی از مدرسه بکنند.

۳. **الگوی اغنای برنامهٔ درسی:** بر مزیت یادگیری مشارکتی میان والدین، متخصصان و دانش‌آموزان تأکید دارد و دانش خانواده‌ها و جامعه را در برنامه‌ریزی درسی و فعالیتهای یادگیری مهم می‌شمارد. والدین در فعالیتهای گوناگون برنامهٔ درسی مشارکت داده می‌شوند.

۴. **الگوی مشارکتی:** بر اساس مشارکت مداوم، احترام متقابل و شرکت گسترده خانواده و متخصصان در سطوح مختلف مثل طراحی برنامه‌ها و تصمیم‌گیریها بنا نهاده شده است. والدین نقشی کاملاً فعال در مدرسه و تصمیم‌گیریهای آن دارند، احساس می‌کنند که مورد احترام واقع شده‌اند و خودشان را در مرکز فرایند یادگیری می‌بینند (فیتزجرالد[1]، ۲۰۰۴).

اپستاین (۲۰۱۱) معتقد است که در نشستهایی که در مدارس برگزار می‌شود، می‌توان والدین را در زمینهٔ نقش والدگری خود آگاه کرد.

محیطهای یادگیری ترکیبی به‌طور فزاینده‌ای در مدارس ابتدایی رایج شده‌اند. این محیطها به دانش‌آموزان فرصت تعامل با محتوای آموزشی را به‌صورت برخط و حضوری می‌دهند و نشان داده شده است که نتایج یادگیری و انگیزه دانش‌آموزان را بهبود می‌بخشند (گراهام[2] و همکاران، ۲۰۱۳). با این حال، میزان مشارکت والدین در یادگیری فرزندان در محیطی ترکیبی می‌تواند به‌طور قابل‌توجهی بر این نتایج تأثیر بگذارد. در یک محیط آموزشی ترکیبی، ممکن است از والدین خواسته شود که پشتیبانی فنی، نظارت بر فعالیتهای برخط و ارائه بازخورد در مورد کار فرزندشان داشته باشند. با این حال، محیطهای یادگیری ترکیبی می‌توانند چالشهایی را نیز برای مشارکت والدین ایجاد کنند، برای مثال بسیاری از والدین ممکن است دانش یا مهارت لازم را برای مشارکت مؤثر در یادگیری فرزندشان در یک محیط ترکیبی نداشته باشند، یا ممکن است با فناوریهای مورد استفاده در محیطهای یادگیری ترکیبی آشنا نباشند، که این می‌تواند مشارکت آنها را کاهش دهد (اوستون[3]، ۲۰۱۳).

در مجموعه آموزشهای مشارکت والدین، به سه بعد کنترل، پاسخ‌دهی و ساختار توجه ویژه شده است. برخی والدین با رفتارهای کنترلی و سختگیریهای بیجا، مانع ایجاد رفتار خودتنظیمی در فرزندانشان می‌شوند. تهدید و تنبیه و تذکرات مداوم به دانش‌آموز برای بهتر بودن در مدرسه یا رقابت شدید و ناسالم

1. Fitzgerald
2. Graham
3. Owston

در فضای آموزش ترکیبی، برای دانش‌آموزی که هنوز راهبرد خودتنظیمی را یاد نگرفته است، سبب عدم برقراری ارتباط مناسب فرزندان با والدین می‌شود. بنابراین، زمانی که والدین به‌جای کنترل‌گری، حمایتگر شوند و رفتار صمیمانه‌ای با فرزند خود برقرار کنند پاسخی مناسب از دانش‌آموزان دریافت خواهند کرد، در بعد ساختار، می‌توان جنبه‌های مثبت مشارکت را مشاهده کرد. از میان ابعاد مشارکت والدین و آموزش نحوهٔ مشارکت والدین، بعد کنترل به‌صورت منفی و بعد ساختار به‌صورت مثبت، سهمی معنادار در پیش‌بینی سعی و تلاش در انجام دادن تکالیف از سوی دانش‌آموزان دارند.

بنابراین، درک اینکه چگونه مشارکت والدین می‌تواند بر انگیزه و یادگیری دانش‌آموزان در یک‌محیط یادگیری ترکیبی تأثیر بگذارد، مهم است. معلم پیش از معرفی راهبردهای یادگیری ترکیبی به‌دانش‌آموزان، باید یک برنامه مقدماتی را اجرا کند تا به دانش‌آموزان اجازه دهد خودشان را با این روش سازگار کنند و اعتماد به نفس لازم را برای هدایت این راهبرد یادگیری کسب کنند (برایان و ولچنکووا[1]، ۲۰۱۶). همچنین مشارکت بین اجزای سیستم آموزش‌و‌پرورش در خصوص تصمیم‌گیریها، فعالیتها و برنامه‌ها، به سبب اهمیت و گستردگی نظام آموزشی، بیش از سایر نهادها ضروری به نظر می‌رسد (مهاجران و قلعه‌ای، ۱۳۹۴). نظام آموزش‌و‌پرورش به‌مثابه یک سیستم از عناصر متعددی تشکیل شده است. شرط رسیدن به برونداد مطلوب سیستم، تعامل و هماهنگی این عناصر با یکدیگر است. مشارکت یا تداوم نقش تربیتی خانواده‌ها در نظام تربیت رسمی و عمومی و برنامه‌ریزی و سیاستگذاریهای مبتنی بر اصول و مبانی مشارکت، باعث کاهش بسیاری از معضلات نظام آموزش‌و‌پرورش رسمی و عمومی و فعال و شکوفا شدن نیروهای عظیم نهفته در دستگاه آموزش‌و‌پرورش خواهد شد (صمدی و رضایی، ۱۳۹۰).

در سالهای اخیر پژوهش در زمینهٔ انگیزش دانش‌آموزان در رأس عناوین پژوهشهای یادگیری و تدریس قرار گرفته است (آندری[2] و همکاران، ۲۰۱۴). مطالعات صورت‌گرفته نشان می‌دهد که محیط بر شدت و ضعف این متغیرها مؤثر است. والدین، مدرسه و جامعه مهم‌ترین بسترهای شکل‌گیری چنین گرایشهایی محسوب می‌شوند (پوینتز[3]، ۲۰۰۳). امروزه بررسی عوامل مؤثر بر انگیزش و یادگیری دانش‌آموزان و راهبردهایی که می‌توانند به تشویق کمک کنند، نگرانی همیشگی حوزه‌های آموزشی است (لوی و کمبل[4]، ۲۰۰۸). اینکه چه عواملی سبب برانگیختن دانش‌آموزان می‌شود بسیار گسترده و زیاد است (پینتریچ و زوشو[5]، ۲۰۰۷). پژوهشگران بر این باورند که والدین در حکم نخستین عامل اجتماعی کردن کودکان نقشی مهم در ارضای نیازهای کودکان دارند و انگیزش و یادگیری تحصیلی دانش‌آموزان را تسهیل می‌کنند.

1. Bryan & Volchenkova
2. Andrei
3. Points
4. Levy & Campbell
5. Pintrich & Zusho

حبیبی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی باعنوان «طراحی و تدوین الگوی پیشنهادی مشارکت والدین و بررسی تأثیر آن بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان» بیان کردند یکی از عواملی که می‌تواند روی دانش‌آموزان و کیفیت یادگیری آنان تأثیر بگذارد، عملکرد خانواده است.

مختاری و همکاران (۱۴۰۰) نیز در پژوهشی باعنوان «بررسی عوامل مؤثر در اجرای برنامه درسی الکترونیکی از دیدگاه والدین پایه اول و دوم دوره ابتدایی» بیان کردند که آموزش مجازی مشارکت و مداخله والدین را بیش از پیش افزایش می‌دهد. تحلیل نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که والدین برای اجرای موفق در آموزش مجازی، نقش خود را وابسته به فعالیت معلم می‌دانند.

الحرثی[1] (۲۰۲۳) در پژوهشی باعنوان «مشارکت والدین در آموزش کودکان در طول همه‌گیری کووید-۱۹» بیان کرده که گسترش جهانی کووید-۱۹ سبب اختلال در بسیاری از جنبه‌های زندگی ما شده است. در سراسر جهان نظامهای آموزشی کاملاً تغییر کرده است. کشورهای متعددی مدارس را تشویق کرده‌اند که به‌سمت آموزش الکترونیکی روی آورند و در نتیجه مشارکت والدین در آموزش فرزندانشان تغییر کرده است. این مطالعه نشان داد که مشارکت والدین در تحصیل کودکان تحت‌تأثیر همه‌گیری کووید-۱۹ قرار گرفته است. علاوه بر این، مصاحبه‌ها نشان دادند که والدین ترجیح می‌دهند به نقش انتخابی خود ادامه دهند تا اینکه نقش آموزشی را انجام دهند که کووید-۱۹ به آنها تحمیل کرده است. به‌طورخاص، بسیاری از والدین ناگزیر به تغییر شکل مشارکت خود به‌دلیل تغییر پیش‌بینی‌نشده به‌سمت آموزش الکترونیکی شده‌اند.

کنوپیک[2] و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی باعنوان «مشارکت والدین در یادگیری از راه دور در طول همه‌گیری کووید-۱۹» نشان دادند که مشارکت والدین در یادگیری تأثیری مثبت بر دستاوردهای فرزندان آنها می‌گذارد، اگرچه اندازه تأثیر در درجه اول بستگی دارد به کیفیت این مشارکت و شیوه‌ای که والدین با آن در حمایت از تحصیل فرزندان خود درگیر می‌شوند.

ریبرو[3] و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی باعنوان «مشارکت والدین در یادگیری دانش‌آموزان در دوران همه‌گیری: چالشها و فرصتها» بیان کرده‌اند که یافته‌ها نشان دادند والدین پرتغالی از کودکان خود در طول همه‌گیری عمدتاً از طریق نظارت بر تکالیف درسی‌شان حمایت می‌کردند. به‌نظر می‌رسد که چندین متغیر به‌طور قابل‌توجهی زمان مشارکت والدین را تعیین می‌کنند.

میازو و اندرسون[4] (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان «مشارکت والدین در یادگیری آنلاین کودکان در طول همه‌گیری کووید-۱۹» بیان کرده‌اند که دنیا با همه‌گیری کووید-۱۹ تکان خورده است. همه جنبه‌های زندگی انسان، از جمله آموزش، پیامدهای آن را احساس می‌کنند. در رویارویی با این وضعیت،

1. Alharthi
2. Knopik
3. Ribeiro
4. Miyazoe & Anderson

والدین باید بتوانند به‌عنوان همراهان یادگیری کودکان در خانه ایفای نقش کنند.

با وجود آنکه پژوهشهای بسیار در کشورهای گوناگون در زمینه نقش مشارکت والدین در عملکرد تحصیلی، انگیزش تحصیلی و متغیرهای دیگر صورت گرفته و نتایج حاکی از تأثیر مثبت مشارکت والدین بوده است، اما در کشور ما در اکثر پژوهشها به بررسی مشارکت اولیا در مدارس با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان یا نقش دیگر متغیرها بر انگیزش تحصیلی پرداخته شده است. به‌عبارت‌دیگر هر چند در کشور ما پژوهشهایی در زمینهٔ مشارکت والدین به‌صورت مجزا انجام گرفته، اما هیچ پژوهشی به بررسی نقش آموزش مشارکت والدین در یادگیری و انگیزش دانش‌آموزان ابتدایی در محیط یادگیری ترکیبی نپرداخته است.

بنابراین بهره‌گیری از مشارکت والدین در فرایند تعلیم و تربیت و سازماندهی آن، یکی از متغیرهایی است که اگر به درستی طراحی و اجرا شود، می‌تواند در تغییر و اصلاح نگرش مسئولان، اطلاع‌رسانی، نظارت و ارزشیابی و سایر امور مدارس سودمند باشد. با توجه به شرایط به وجود آمده و چالشهایی که پیش روی آموزش مجازی و آموزش ترکیبی قرار دارد و با وجود پدیده جدید کرونا و درگیری خانواده‌ها و معلمان سردرگم و آموزش ندیده در زمینه آموزش مجازی، پژوهش حاضر در پی بررسی اثربخشی آموزش مشارکت والدین بر میزان یادگیری و انگیزش دانش‌آموزان دوره ابتدایی در محیط یادگیری ترکیبی است.

روش پژوهش

در این پژوهش، هدف اصلی ارزیابی اثربخشی آموزش مشارکت والدین بر یادگیری و انگیزش دانش‌آموزان دوره ابتدایی در محیط یادگیری ترکیبی بود.

جامعه آماری پژوهش شامل همه دانش‌آموزان پسر پایه چهارم دوره ابتدایی منطقه مرکزی شهرستان پاکدشت در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ بود که به شیوه ترکیبی آموزش دیده بودند. از جامعه آماری تعداد ۴۰ نفر از دانش آموزان براساس جدول مورگان به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و برای والدین گروه آزمایش کارگاه آموزشی در نظر گرفته شد. حجم گروه آزمایش ۲۰ نفر و گواه ۲۰ نفر بود. برای دستیابی به یافته‌های پژوهش حاضر ابتدا با مدیر و معاونان مدرسه نمونه مورد مطالعه، هماهنگی لازم انجام شد، سپس پژوهشگر جلسه‌ای با والدین برگزار کرد تا از دانش ورودی والدین استفاده کند و ظرفیتهای آنها را مورد ارزیابی قرار دهد. از آنجایی که بررسی اولیه بیانگر آن بود که والدین دانش و تجربه کافی را برای مشارکت در تجارب یادگیری دانش‌آموزان ندارند، بنابراین تصمیم گرفته شد یک دوره توانمندسازی مشارکت والدین بر اساس الگوی عمومی طراحی آموزشی (تحلیل، طراحی، تهیه، اجرا و ارزشیابی- ADDIE) طراحی شود و برای بررسی اثربخشی آن در یک پایه آموزشی مشخص، والدین برای مشارکت در یادگیری دانش‌آموزان خود مورد آموزش قرار بگیرند. به‌منظور اجرای

پژوهش، از روش تحقیق شبه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه آزمایش و کنترل استفاده شد. به‌این‌صورت که ابتدا، میزان یادگیری و انگیزش دانش‌آموزان در دو گروه آزمایش و کنترل موردبررسی قرار گرفت و پس از آن، به والدین گروه آزمایش طبق الگوی مشارکت والدین اپستاین و جانسرن (۲۰۰۴) هشت جلسه آموزش داده شد (جدول ۱)، درحالی‌که والدین گروه کنترل آموزشی مشابه ندیدند. سپس، دوباره پرسشنامه یادگیری و انگیزش تحصیلی به گروهها داده شد و میزان یادگیری و انگیزش آنها با هم مقایسه شد.

در این پژوهش از دو ابزار پژوهشی شامل پرسشنامه استاندارد انگیزش تحصیلی هارتر[1] (۱۹۸۱) و آزمون یادگیری محقق‌ساخته استفاده شده است. پرسشنامه استاندارد انگیزش تحصیلی هارتر شامل ۳۳ گویه (۱۷ گویه برای انگیزش درونی و ۱۶ گویه برای انگیزش بیرونی) و شش پاره‌مقیاس بود که برای سنجش ترجیح چالش‌انگیز بودن مسائل درسی، تمرکز بر کنجکاوی، تمایل به تسلط مستقلانه به‌منزلهٔ سه بعد انگیزش درونی و ترجیح کار آسان، تمرکز بر خوشایندی معلم و کسب نمره‌های خوب و وابستگی به قضاوت معلم به منزلهٔ ابعاد انگیزش بیرونی در نظر گرفته می‌شود. روایی صوری این پرسشنامه را اساتید راهنما و مشاور مورد تأیید قرار دادند. برای بررسی پایایی ابزار از ضریب آلفای‌کرونباخ استفاده شد و ضرایب ۰/۹۰، ۰/۸۶۷ و ۰/۸۹۱ به‌ترتیب برای انگیزش (کل)، بعد انگیزش درونی و بعد انگیزش بیرونی به‌دست آمد.

آزمون یادگیری محقق‌ساخته بر اساس محتوای آموزشی کتاب ریاضی پایه چهارم ابتدایی تهیه شده بود و شامل ۲۰ سؤال چهارگزینه‌ای سطح متوسط بود. به‌ازای هر پاسخ صحیح یک نمره به دانش‌آموزان تعلق می‌گرفت و نمره منفی نداشت. روایی صوری این آزمون را اساتید راهنما و مشاور مورد تأیید قرار دادند. پایایی این آزمون نیز به روش دو نیمه کردن ۰/۸۷ به‌دست آمد که برای آزمون محقق‌ساخته مناسب است.

پس از گردآوری اطلاعات مورد نیاز از طریق اجرای پرسشنامه تدوین‌شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS عملیات آماری مورد نیاز بر روی آنها انجام شد. محاسبه‌های آماری شامل آمار توصیفی مانند جداول توزیع فراوانی، فراوانی درصدی، میانگین، انحراف معیار و آمار استنباطی شامل آزمون کولموگروف - اسمیرنف برای تشخیص نرمال بودن داده‌ها، آزمون تی مستقل و تحلیل کوواریانس به‌منظور پی بردن به وجود یا عدم وجود رابطه معنادار میان متغیرهاست. در صورت نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون تی مستقل برای بررسی عدم تفاوت معنادار گروه گواه و آزمایش در پیش‌آزمونها و از تحلیل کوواریانس به‌منظور آزمون فرضیات پژوهش استفاده شد.

1. Harter

جدول ۱. خلاصه جلسات آموزش مشارکت والدین

جلسه اول	**اهمیت مشارکت والدین**	● آشنایی و ایجاد ارتباط با والدین- ارائه توضیحات لازم پیرامون مفهوم مشارکت والدین- آگاه‌سازی والدین از اهمیت مشارکت والدین در امور تحصیلی فرزندان- توضیح شش بعد اپستاین برای مشارکت والدین در همین زمینه - ارائه چارچوبی از جلسات
جلسه دوم	**آموزش نحوه مشارکت والدین (بعد کنترل)**	● والدگری/ همه اعضای خانواده در ایجاد محیطی حمایتی به دانش‌آموز کمک کنند. ● ارائه خلاصه‌ای از مباحث قبل- بررسی میزان مشارکت والدین در حال حاضر- آشنایی با شیوه‌های والدگری فرزندپروری، مزایا و معایب هر شیوه و اثرات هریک روی فرزندان- ارتباط شیوه‌های فرزندپروری با انگیزه پیشرفت و شیوه فرزندپروری مطلوب
جلسه سوم	**آموزش نحوه مشارکت والدین (بعد کنترل)**	● ارتباط / طراحی گونه‌های مؤثر ارتباط مدرسه و خانه و به‌عکس درباره برنامه‌های مدرسه و پیشرفت دانش‌آموزان ● ارائه خلاصه‌ای از مباحث قبل - آموزش در جهت چگونگی مشارکت والدین در خانه و معرفی ابعاد آن - آیا باید بچه ها را کنترل کرد؟ - معرفی انواع کنترل والدین - کمک به استقلال فرزندان در انجام تکالیف با ارائه راهبردها
جلسه چهارم	**آموزش نحوه مشارکت والدین (بعد کنترل)**	● انجام داوطلبانه فعالیتها / بررسی علائق و استعدادهای بالقوه و تواناییهای والدین انجام می‌شود تا مهارت و استعداد آنها برای نیازهای مدرسه و کلاس درس تطبیق داده شود. ● ارائه خلاصه‌ای از مباحث قبل-کمک غیرمستقیم به تنظیم برنامه درسی فرزندان - چگونگی نحوه کمک در انجام تکالیف فرزندان
جلسه پنجم	**آموزش نحوه مشارکت والدین (بعد پاسخ‌دهی)**	● یادگیری در خانه / مداخله کاملاً در محیط خانه اتفاق می افتد، مانند کمک به انجام تکالیف مدرسه و بحث و گفت‌وگو پیرامون مسائل مدرسه، تشویق و تأیید ● ارائه خلاصه‌ای از مباحث قبل - توضیح در مورد بعد پاسخ‌دهی و ارتباط آن با انگیزه پیشرفت - کمک به تقویت شایستگی فرزندان و ملاحظه نیازهای فرزندان در فراگیری مباحث درسی- ارائه نمونه‌ای کاربردی در مورد خواندن
جلسه ششم	**آموزش نحوه مشارکت والدین (بعد پاسخ‌دهی)**	● مشارکت در تصمیم‌گیریها/ والدین در نقش رهبری در شورای مدرسه و دیگر انجمنها اقدام کنند ● ارائه خلاصه‌ای از مباحث قبل - گفت‌وگو و برقراری ارتباط میان خانه و مدرسه - نکات مهم در برقراری ارتباط بین والدین و فرزندان- اطلاع گرفتن از مدرسه در ارتباط با اوضاع تحصیلی دانش‌آموزان- شرکت در جلسه انجمن اولیا و مربیان
جلسه هفتم	**آموزش نحوه مشارکت والدین (بعد ساختار)**	● همکاری با اجتماعات/ درخواست یاری و کمک گرفتن از تمامی کسانی که به نحوی بر یادگیری و رشد دانش‌آموزان مؤثرند و در این زمینه تخصص دارند. ● مرور کارهای انجام شده و موارد مطرح شده در جلسه قبل - توضیح مختصری در مورد بعد ساختار - با سازماندهی، اولویت‌بندی و مدیریت زمان انجام تکالیف فرزندان را مسئولیت‌پذیر کنید.
جلسه هشتم	**آموزش نحوه مشارکت والدین (بعد ساختار)**	● ارائه خلاصه‌ای از مباحث قبل- توصیه‌هایی برای فراهم ساختن مکان و محیط آرام و مناسب برای انجام تکالیف - آشنایی والدین با انواع تکالیف درسی- جمع‌بندی مباحث ارائه شده طی جلسات

برای ایجاد محیط یادگیری ترکیبی، جلسات آموزش برخی دروس پایه چهارم به‌صورت کلاس معکوس برگزار شد، به‌این ترتیب که توضیح و تدریس مبحث درسی با نشان دادن فیلم یا برگزاری وبینار صورت می‌گرفت، تمرین و پرسش و پاسخ به کلاس درس موکول می‌شد. در این روش یادگیرنده نقشی فعال دارد و کلاس درس به روش یادگیرنده - محور برگزار می‌شود.

یافته‌ها

جدول ۲ میانگین و انحراف معیار متغیرهای انگیزش و یادگیری را در پیش‌آزمون و پس‌آزمون دو گروه کنترل و آزمایش نشان می‌دهد.

جدول ۲. میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش

متغیر	مرحله آزمون	گروه آزمایش		گروه کنترل	
		میانگین	انحراف‌معیار	میانگین	انحراف‌معیار
انگیزش	پیش‌آزمون	۲۴/۲۰	۳/۱۶	۳۲/۸۷	۳/۵۲
	پس‌آزمون	۳۲/۶۰	۳/۴۶	۳۲/۰۷	۴/۲۸
یادگیری	پیش‌آزمون	۲۲/۹۳	۲/۹۸	۳۱/۴۷	۲/۴۴
	پس‌آزمون	۳۱/۱۳	۲/۴۴	۳۰/۹۳	۲/۵۴

با توجه به اطلاعات جدول شماره ۲، میانگین متغیر انگیزش گروه آزمایش در مرحله پس‌آزمون ۳۲/۶۰ و در مرحله پیش‌آزمون ۲۴/۲۰ است. برای گروه کنترل این میانگین در پس‌آزمون ۳۲/۰۷ و در پیش‌آزمون ۳۲/۸۷ به‌دست آمده است. در یادگیری نیز اطلاعات جدول نشان می‌دهد که میانگین گروه آزمایش در پیش‌آزمون ۲۲/۹۳ و در پس‌آزمون ۳۱/۱۳ است که این میانگین برای پس‌آزمون گروه کنترل ۳۰/۹۳ و برای پیش‌آزمون گروه کنترل ۳۱/۴۷ است.

با توجه به اینکه روش به‌کار برده شده در این پژوهش، تحلیل کوواریانس تک متغیره (ANCOVA) است، پیش‌فرضها شامل نرمال بودن توزیع نمرات، همگنی واریانسها و خطی بودن است که ابتدای بررسی فرضیه‌ها به بررسی این پیش‌فرضها پرداخته شده است.

برای بررسی نرمال بودن توزیع نمرات همسان با جامعه از آزمون کولموگروف - اسمیرنف استفاده شده است. نتایج حاصل از این آزمون نشان داد از آنجایی که مقادیر آزمون کولموگروف - اسمیرنف برای متغیرهای انگیزش و یادگیری در هیچ‌یک از مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروههای آزمایش و کنترل

معنادار نیستند (P>۰/۰۵)، لذا می‌توان نتیجه گرفت که توزیع نمرات در این متغیرها نرمال است.

همچنین هدف از بررسی پیش‌فرض برابری واریانسها، مساوی بودن واریانسهای گروههاست. به‌این‌منظور از آزمون لون استفاده شده است. نتایج نشان داد مقادیر آمارهF که نشان‌دهنده مقدار آزمون لون برای بررسی همگنی واریانسهای گروههای آزمایش و کنترل است، در هیچ‌یک از متغیرهای انگیزش و یادگیری معنادار نیست (P>۰/۰۵). با توجه به این نتیجه پیش‌فرض برابری واریانسهای دو گروه آزمایش و کنترل در متغیرهای انگیزش و یادگیری آن تأیید می‌شود. بنابراین با رعایت شدن پیش‌فرضهای آزمون تحلیل کوواریانس تک متغیره می‌توانیم به تحلیل فرضیه‌های پژوهش بپردازیم.

فرضیه اول: میان میزان یادگیری دانش‌آموزانی که والدین آنها آموزش مشارکت دیده‌اند و دانش‌آموزانی که والدین آنها در این آموزش شرکت نکرده‌اند، تفاوت معنادار وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون تحلیل کوواریانس تک متغیره استفاده شده که نتایج آن در جدول شماره ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳. نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیری تأثیر آموزش مشارکت والدین بر یادگیری دانش‌آموزان

منابع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	اندازه اثر
اثر پیش‌آزمون	۲۴۳/۱۵	۱	۲۴۳/۱۵	۷۳/۱۳	۰/۰۰۱	-
اثر آموزش	۶۱۲/۸۲	۱	۶۱۲/۸۲	۲۴۱/۰۴	۰/۰۰۱	۰/۶۴
خطا	۵۳/۹۷	۳۸	۱/۹۹			
مجموع	۲۷۰۴۴	۴۰				

همان‌گونه که در جدول شماره ۳ مشاهده می‌شود، نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیری تفاوتی معنادار را میان دو گروه آزمایش و کنترل در متغیر یادگیری (F=۲۴۱/۰۴ و P<۰/۰۱) نشان می‌دهد. با توجه به مقادیر میانگین این متغیر برای گروه آزمایش در پس‌آزمون و پیش‌آزمون مشاهده می‌شود که اجرای آموزش مشارکت والدین سبب افزایش میانگین نمرات آزمودنیها در پس‌آزمون متغیر یادگیری می‌شود و میزان تأثیر آموزش نیز ۰/۶۴ بوده است، بنابراین فرضیه اول تأیید می‌شود.

فرضیه دوم: میان میزان انگیزش دانش‌آموزانی که والدین آنها آموزش مشارکت دیده‌اند و دانش‌آموزانی که والدین آنها در این آموزش شرکت نکرده‌اند، تفاوت معنادار وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه نیز همانند فرضیه پیشین از آزمون تحلیل کوواریانس تک متغیره استفاده شده که نتایج آن در جدول شماره ۴ نشان داده شده است.

جدول ۴. نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیری تأثیر آموزش مشارکت والدین بر انگیزش دانش‌آموزان

منابع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	اندازه اثر
اثر پیش‌آزمون	۱۲۸/۱۳	۱	۱۲۸/۱۳	۴۲/۹۵	۰/۰۰۱	-
اثر آموزش	۵۳۴/۳۰	۱	۵۳۴/۳۰	۱۸۳/۱۹	۰/۰۰۱	۰/۴۳
خطا	۷۸/۵۳	۳۸	۲/۹۸			
مجموع	۲۴۶۱۲	۴۰				

براساس اطلاعات مندرج در جدول شماره ۴، نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیری تفاوت معناداری را میان دو گروه آزمایش و کنترل در انگیزش دانش‌آموزان (F=۱۸۳/۱۹ و P<۰/۰۱) نشان می‌دهد. با توجه به مقادیر میانگین این متغیر برای گروه آزمایش در پس‌آزمون و پیش‌آزمون، مشاهده می‌شود که اجرای آموزش سبب افزایش میانگین نمرات آزمودنیها در پس‌آزمون شده است. میزان تأثیر آموزش نیز ۰/۴۳بوده است، بنابراین فرضیه دوم نیز تأیید می‌شود.

فرضیه سوم: میان ابعاد انگیزش (انگیزش درونی و بیرونی) دانش‌آموزانی که والدین آنها آموزش مشارکت دیده‌اند و دانش‌آموزانی که والدین آنها در این آموزش شرکت نکرده‌اند، تفاوت معنادار وجوددارد.

برای بررسی این فرضیه نیز همانند فرضیه پیشین از آزمون تحلیل کوواریانس تک متغیره استفاده کرده‌ایم که نتایج آن در جدول شماره ۵ ارائه شده است.

جدول ۵. نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیری تأثیر آموزش مشارکت والدین بر ابعاد انگیزش دانش‌آموزان

منابع تغییر		مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	اندازه اثر
انگیزش درونی	اثر پیش‌آزمون	۱۰۱/۲۸	۱	۱۰۱/۲۸	۲۳/۲۲	۰/۰۰۱	-
	اثر آموزش	۳۵۲/۸۰	۱	۳۵۲/۸۰	۱۹/۱۵	۰/۰۰۱	۰/۳۷
	خطا	۴۲/۱۱	۳۸	۱/۰۴			
	مجموع	۱۲۷۳۱	۴۰				
انگیزش بیرونی	اثر پیش‌آزمون	۹۸/۰۱	۱	۹۸/۰۱	۱۹/۷۸	۰/۰۰۱	-
	اثر آموزش	۲۱۱/۳۴	۱	۲۱۱/۳۴	۹/۰۴	۰/۰۰۱	۰/۲۹
	خطا	۱۰/۷۵	۳۸	۱/۹			
	مجموع	۱۳۴۲	۴۰				

بر اساس اطلاعات مندرج در جدول شماره ۵، نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیری تفاوت معناداری را میان دو گروه آزمایش و کنترل در ابعاد انگیزش (انگیزش درونی و بیرونی) دانش‌آموزان ($P<۰/۰۱$) نشان می‌دهد. با توجه به مقادیر میانگین این متغیر برای گروه آزمایش در پس‌آزمون و پیش‌آزمون، مشاهده می‌شود که اجرای آموزش سبب افزایش میانگین نمرات آزمودنیها در پس‌آزمون شده است. میزان تأثیر آموزش بر بعد انگیزش درونی و بیرونی به‌ترتیب ۰/۳۷ و ۰/۲۹ بوده است، بنابراین فرض سوم نیز تأیید می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی اثربخشی آموزش مشارکت والدین بر یادگیری و انگیزش دانش‌آموزان دورهٔ ابتدایی در محیط یادگیری ترکیبی انجام گرفته است. نتایج نشان داد که میان یادگیری دانش‌آموزانی که والدین آنها آموزش مشارکت دیده‌اند و دانش‌آموزانی که والدین آنها در این آموزش شرکت نکرده‌اند، تفاوت معنادار وجود دارد. همچنین میان انگیزش و ابعاد آن (انگیزش درونی و بیرونی) در میان دانش‌آموزانی که والدین آنها آموزش مشارکت دیده‌اند و دانش‌آموزانی که والدین آنها در این آموزش شرکت نکرده‌اند، تفاوت معنادار وجود دارد. این نتیجه با یافته‌های پیشین همخوانی دارد. به‌عنوان مثال الهی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی بیان کرده‌اند که دو بعد مشارکت در خانه و مشارکت در مدرسه با انگیزش درونی در درس خواندن، نوشتن و ریاضیات رابطه مثبت دارد، اما بعد ارتباط خانه و مدرسه ارتباطی معنادار با انگیزش درونی ندارد. مشارکت در خانه رابطهٔ منفی با تنظیم بیرونی در درس نوشتن دارد. هر سه بعد مشارکت والدین با تنظیم مشخص‌شده در دو درس خواندن و نوشتن رابطه مثبت دارند، اما در درس ریاضی این رابطه مشاهده نشده است. رحیمی و همکاران (۱۳۹۸) نیز در پژوهشی نشان داده‌اند که آموزش مشارکت والدین در انجام دادن تکالیف بر افزایش انگیزش پیشرفت تحصیلی و کاهش اضطراب مدرسه دانش‌آموزان مؤثر بوده است؛ بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که با بالا بردن کیفیت مشارکت والدین، می‌توان برخی از متغیرهای انگیزشی و هیجانی تحصیلی را تحت‌تأثیر قرار داد.

این پژوهشها نشان می‌دهند که والدین با مشارکت در آموزش فرزندان، می‌توانند در بهبود موفقیت تحصیلی و پیشرفتهای اجتماعی برای دانش‌آموزان در تمام سنین مؤثر باشند (جینز، ۲۰۰۷). بسیاری از مدارس اکنون مشارکت والدین را حمایت می‌کنند و تأثیر آن در آموزش فرزندان مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌گیرد (هندرسون و ماپ، ۲۰۰۲). با وجود تأیید گسترده این مزایا، در مورد نحوه مشارکت والدین در مدارس شکافهای آشکاری وجود دارد. درباره تأثیر برنامه‌های مدرسه بر درگیری والدین، بحث و گفت‌وگوی بسیار وجود دارد. پژوهشهای متعدد نشان داده‌اند که برنامه‌هایی که والدین را در آموزش فرزندانشان درگیر می‌کنند، تأثیری مثبت بر آنان می‌گذارند.

در تبیین ایـــن نتایج، همچنین می‌توان به نظریه‌های شـــناختی اجتماعی (بندورا[1]، ۱۹۹۷) و ارزیابی شـــناختی (دسی و رایان[2]، ۲۰۰۰) اشـــاره کرد. طبق نظریه شناخت اجتماعی و ارزیابی شـــناختی پایه و اساس عملکرد فرد در سیســـتمهای اجتماعی قرار دارد و عوامل محیطی نه تنها آنچـــه را فرد به آن فکر می‌کند، بلکه آنچه را انجام می‌دهـــد نیز تحت تأثیر قرار می‌دهند (فن و ویلیامـــز[3]، ۲۰۱۰). آموزش ترکیبی به‌منزلهٔ یکی از راهکارهای ارائـــه آموزش در عصر دیجیتال، دو ویژگـــی ممتاز برای یادگیری اثربخش دارد، اول اینکه بر خودآموزی تأکید می‌کند و به بهترین وجه امکان توســـعهٔ آن را به‌صورتـــی جذاب فراهم می‌کند. این امر منجر به رشـــد انگیزش افراد می‌شود. دوم اینکه با محیطهای گفتمان گروهی، فرصتهای لازم را برای تعامل، گفت‌وگو و یادگیری مشـــارکتی در یادگیرنده پرورش می‌دهد. به این‌ترتیـــب، بزرگ‌ترین تغییری که آموزش ترکیبی موجبات آن را فراهم آورده است، افزایش تمایل به مشارکت در میان فراگیران و معلمان است.

ضمن برگزاری جلسات آموزش والدین در ابعاد کنترل، پاسخ‌دهی و ساختار می‌توان به یافته‌های ارزشمندی رسید. اثر درگیری والدین بر انگیزش دوطرفه است. زمانی‌که محیط خانواده بازخوردهای معناداری در یک بافت خودتعیین‌گـــر و اطلاعاتی به کودک می‌دهد، انگیزش را افزایش می‌دهد، اما زمانی که محیط خانواده از طریق کنترل، نظارت شدید و پاداش کنترل‌کننده به مثابه بافت کنترلگر ادراک می‌شود، انگیزش را کاهش می‌دهد. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که مشارکت والدین با تأثیر بر انگیزش دانش‌آموزان می‌تواند منجر به درگیری تحصیلی بیشتر آنها، یعنی حضور بیشتر در کلاس و آمادگی بیشـــتر برای انجام دادن تکالیف تحصیلی، تلاش، علاقه بیشـــتر به یادگیری، احساس مسئولیت بیشتر برای آموزش خود، واکنشهای مثبت نسبت به معلم، همکلاسیها و مدرسه و در نهایت رضایت بیشتر از تکالیف می‌شود.

در واقع تعمیق رابطه میان خانه و مدرسه و شناخت فرهنگ مدرسه، تعامل والدین با مدرسه را تضمین می‌کند، که با عملکرد مســـئولان مدرســـه و انعطاف‌پذیری که می‌توانند داشته باشند، در تصمیم‌گیریهای مشارکتی در نظام آموزشی می‌تواند حائز اهمیت باشد.

در ابعاد یادگیری در خانه که در یادگیری ترکیبی با آن بیشتر مواجه‌ایم، والدین مایل‌اند به‌طور مؤثر در آموزش وپرورش فرزندان خود درگیر باشـــند، با این حال آموزش والدین در زمینه مسائل تربیتی عامل مؤثر ارتباط والدین اســـت. لذا راهبردهای خاص و راهبردهای مشارکت بایستی ارتقا یابند و به آنها دقیق نشان داده شوند. اگر این مؤلفه و ابعاد آن به خوبی آموزش داده شود، نتیجهٔ آن را می‌توان در محیطهای یادگیری ترکیبی و مجازی بیشـــتر مشاهده کرد. شناسایی رفتارهای والدین که به دو دسته رفتارهای مخرب (دورکننده) و رفتارهای مؤثر (پیونددهنده) تقسیم‌بندی

1. Bandura
2. Deci & Ryan
3. Fan & Williams

می‌شـــوند و تقویت رفتارهای مؤثر در والدین می‌تواند از دیگر نتایج مهم در زمینهٔ ابعاد مشارکت والدین باشـــد. بهترین مشارکت خانواده در ارتقای آموزش و پرورش دانش‌آموزان، نظارتی است که والدین در مورد فرزندان خود از طریق برنامه‌ریزی صحیح، کنترل، نظارت همه‌جانبه، ایجاد امکانات مناسب آموزشی، تربیتی و همکاری با برنامه‌های مدرسه می‌توانند داشته باشند.

در کشور ما، در زمینه مشارکت خانواده در آموزش و پرورش، بیشترین توجه به جذب مشارکت مالی اولیا برای پشتیبانی از امور جاری مدارس شده است. در حالی که وجوه دیگری وجود دارد که خانواده‌ها می‌توانند در آن زمینه‌ها به دانش‌آموزان و مدرســـه کمک کنند، اما کمتر به آنها توجه شـــده اســـت. در واقع، تلاش خانواده برای بهبود کیفیت آموزش و پرورش و کاهش افت تحصیلی فرزندان بیشتر از کمکهای مالی آنها به آموزش و پرورش تأثیرگذار است. بنابراین، پدران و مادرانی که فکر می‌کنند تربیت و آموزش وظیفه مدرســـه و جامعه اســـت و خانـــواده نباید در این زمینه دخالت کند، در اشـــتباه‌اند. البته، نقش مدرســـه نباید نادیده گرفته شود. خانه و مدرسه دو نهاد اساسی‌اند که به‌همراه هم، نسل جدید را تربیت می‌کنند و آنها را به‌سمت رشد و پیشرفت هدایت می‌کنند. هیچ مدرسه‌ای نمی‌تواند بدون همکاری والدین دانش‌آموزان و جذب حمایت و کمک آنها، در تربیت و پرورش فرزندان موفق باشـــد و به همین ترتیب، هیچ پدر و مادری نخواهند توانســـت بدون همکاری و جذب نظر مربیان، در تربیت فرزندان خود موفق باشـــند. بر این اســـاس، رابطه و پیوند میان این دو نهاد اساســـی باید به گونه‌ای باشـــد که والدین و مربیان احساس نیاز کنند و با یکدیگر دست به دست بشتابند تا با همکاری، منابع و سرمایه‌های کشور را رشد دهند.

باید در نظر داشـــت که این پژوهش محدود به دانش‌آموزان دورهٔ ابتدایی بود و در آن از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شده است، بنابراین امکان تعمیم‌پذیری محدودی دارد. همچنین، محدودیتهایی مانند عدم دقت کافی در پاسخگویی به سؤالات پژوهش و وجود تفاوتهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی میان والدین وجود دارد که می‌تواند بر نتایج پژوهش تأثیر بگذارد.

از آنجایی که بهترین شـــیوه مشـــارکت والدیـــن در آموزش و پرورش دانش‌آمـــوزان، نظارت صحیح و همه‌جانبه اســـت، بر اســـاس نتایج این پژوهش به مدارس و مربیان پیشنهاد می‌شود که با آموزش مشـــارکت والدین، مهارتهای برنامه‌ریزی، کنترل و نظارت مناسب آنها را توسعه دهند و با فراهم‌ســـازی زمینه‌های همکاری آنها با برنامه‌های مدرسه و همراهی با یادگیری فرزندان خود، بـــه بهبود آموزش و پرورش دانش‌آموزان در محیطهـــای یادگیری ترکیبی کمک کنند. همچنین به پژوهشـــگران پیشنهاد می‌شود که پژوهشهای بیشتری در دوره‌های تحصیلی بالاتر انجام دهند تا نقش خانواده در آموزش و پرورش دانش‌آموزان بررسی شود. همچنین، به‌منظور آموزش والدین برای مشارکت هر چه بیشتر در فرایند تحصیل دانش‌آموزان و روشهای آن، بهتر است از ابزارهای کیفی همچون مصاحبه و مشاهده بهره‌برداری شود و پیش‌نیازهای لازم نیز بررسی شود.

منابع

REFERENCES

الهی، زینب؛ حاجی‌تبار فیروزجائی، محســـن و عابدینی، میمنت. (۱۳۹۹). نقش ابعاد مشارکت والدین در انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی. *خانواده و پژوهش، ۱۷*(۱)، ۱۰۳-۱۲۶. Dor: 20.1001.1.26766728.1399.17.1.6.8

پرایر، جنیفر و جرارد، مورین. (۱۳۸۸). *مشـــارکت خانواده در آموزش وپرورش پیش‌دبســـتانی*، ترجمه علی ایمانی. تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان. (تاریخ انتشار به زبان اصلی ۲۰۰۷)

حبیبی سمیرا؛ علی‌آبادی خدیجه؛ نیلی احمدآبادی، محمدرضا و زارعی زوارکی، اسماعیل. (۱۴۰۱). طراحی و تدوین الگوی پیشنهادی مشارکت والدین و بررسی تأثیر آن بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. *دوماهنامه علمی- پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۱۵* (۲)، ۱۳۱-۱۴۰.

رحیمی، مهدی؛ رسولی فتح‌آباد، فاطمه و زارع، مریم. (۱۳۹۸). تأثیر آموزش مشارکت والدین در انجام تکالیف درسی بر انگیزش پیشرفت و اضطراب مدرسه دانش‌آموزان. *روان‌شناسی مدرســـه، ۸* (۴)، ۹۲-۱۱۱. Doi: 10.22098/JSP.2020.867

زارعی کردشولی، مهدیقلی. (۱۳۹۴). *اثربخشی مشارکت والدین، معلم و دانش آموزان بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان سال سوم متوسطه*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مرودشت.

سامانی، سیامک و صادق‌زاده، مرضیه. (۱۳۸۸). ساخت مقیاس مشارکت والدین برای کودکان پیش‌دبستانی. *مطالعات آموزش و یادگیری*،۱ (۲)، ۵۹-۷۵.

صمدی، معصومه و رضایی، منیره. (۱۳۹۰). بررســـی نقش تربیتی خانواده در نظام تربیت رســـمی و عمومی از دیدگاه علم و دین. *فصلنامه پژوهش در مسائل تعلیم وتربیت اسلامی*، ۱۹، ۷۱-۹۰.

مختاری، الهام؛ دهقانی، مرضیه و خطاط، محدثه. (۱۴۰۰). شناسایی عوامل در اجرای مطلوب برنامه درسی مجازی دوره ابتدایی از دیدگاه والدین در پایه اول و دوم. *رهبری آموزشی کاربردی*، ۲ (۳) ، ۱۵-۲۲. Doi: 10.22098/AEL.2021.1424

مهاجران، بهناز و قلعه‌ای، علیرضا. (۱۳۹۴). بررســـی میزان، موانع و راهکارهای مشـــارکت والدیـــن در برنامه‌ها، فعالیتها و تصمیم‌گیریهای مدارس. *کنفرانس ملی روانشناســـی، علوم تربیتی و اجتماعی*. مازندران. موسسه علمی تحقیقاتی کومه علم‌آوران دانش.

Alharthi, M. (2023). Parental involvement in children's online education during COVID-19; A phenomenological study in Saudi Arabia. *Early Childhood Education Journal, 51*(2), 345-359. https://doi.org/10.1007/s10643-021-01286-y

Andrei, C., Izabela, V. P., & Valentina, Z. (2014). Comparative study between study tracks: Math and sciences or humanities, regarding academic motivation and learning strategies in the 9th grade students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 128,* 432-437. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.03.183

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control.* W H Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co.

Bryan, A., & Volchenkova, K. N. (2016). Blended learning: Definition, models, implications for higher education. *Educational Sciences, 8*(2), 24-30. DOI:10.14529/ped160204

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). Commentaries on "the 'what' and 'why' of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior". *Psychological Inquiry, 11*(4), 269-318. http://www.jstor.org/stable/1449618

Dumont, H., Trautwein, U., Nagy, G., & Nagengast, B. (2014). Quality of parental homework involvement: Predictors and reciprocal relations with academic functioning in the reading domain. *Journal of Educational Psychology, 106*(1), 144-161. https://doi.org/10.1037/a0034100

Epstein, J. L. (2011). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (2nd ed.). Boulder, CO: Westview Press.

Epstein, J. L., & Jansorn, N. R. (2004). School, family, and community partnerships: Link the plan. *Education Digest, 69*(6), 19-23.

Epstein, J. L., Sanders, M. G., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., & Van Voorhis, F. L. (2009). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action.* Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Fan, W., & Williams, C. M. (2010). The effects of parental involvement on students' academic self-efficacy, engagement and intrinsic motivation. *Educational Psychology, 30*(1), 53-74. https://doi.org/10.1080/01443410903353302

Fitzgerald, D. (2004). *Parent partnership in the early years.* London: Continuum.

Graham, C. R., Woodfield, W., & Harrison, J. B. (2013). A framework for institutional adoption and implementation of blended learning in higher education. *The Internet and Higher Education, 18,* 4-14. https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2012.09.003

Harter, S. (1981). A new self-report scale of intrinsic versus extrinsic orientation in the classroom: Motivational and informational components. *Developmental Psychology, 17*(3), 300–312. https://doi.org/10.1037/0012-1649.17.3.300

Henderson, A. T., & Mapp, K. L. (2002). *A new wave of evidence: The impact of school, family, and community connections on student achievement.* Annual Synthesis, 2002. National Center for Family and Community Connections with Schools.

Jeynes, W. H. (2007). The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement: A meta-analysis. *Urban Education, 42*(1), 82-110. https://doi.org/10.1177/0042085906293818

Knopik, T., Błaszczak, A., Maksymiuk. R., & Oszwa, U. (2021). Parental involvement in remote learning during the COVID-19 pandemic -Dominant approaches and their diverse implications. *European Journal of Education, 56*(4), 623-640. doi: 10. 1111/ejed.12474.

Levy, S., & Campbell, H. (2008). Student motivation: Premise, effective practice and policy. *Australian Journal of Teacher Education, 33*(5) 14-28. http://dx.doi.org/10.14221/ajte.2008v33n5.2

Miyazoe, T., & Anderson, (2010). Learning outcomes and students' perceptions of online writing: Simultaneous implementation of forum, blog, and wiki in an EFL blended learning setting. *System, 38*(2), 185-199. DOI:10.1016/j.system.2010.03.006

Owston, R., York, D., & Murtha, S. (2013). Student perceptions and achievement in a university blended learning strategic initiative. *The Internet and Higher Education, 18,* 38-46. https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2012.12.003

Pintrich, P. R., & Zusho, A. (2007). Student motivation and self-regulated learning in the college classroom. In R. P. Perry, & J. C. Smart (Eds.), *The scholarship of teaching and learning in higher education: An evidence-based perspective* (pp. 731- 810). Dordrecht, The Netherlands: Springer.

Points, G. L. (2003). *Critical thinking and intrinsic motivation in secondary science.* Master's thesis, University of North Carolina, Wilmington.

Ribeiro, L. M., Cunha, R. S., Silva, M. C. A. E., Carvalho, M., & Vital, M. L. (2021). Parental involvement during pandemic times: Challenges and opportunities. *Education Sciences, 11*(6), 302. DOI:10.3390/educsci11060302

Tekin, A. K. (2011). Parent involvement revisited: Background, theories, and models. *International Journal of Applied Educational Studies, 11*(1), 1-13.

West, C., & Sadoski, M. (2011). Do study strategies predict academic performance in medical school? *Journal of Advances in Medical Education and Practice, 45*(7), 696-703. doi: 10.1111/j.1365-2923.2011.03929.x

Quarterly Journal of
Family and Research

Investigating the Effectiveness of Parental Involvement Training on Learning and Motivation of Primary School Students in a Blended Learning Environment

■ L. Abdi[1] ■ E. Rezaei, Ph.D.[2*] ■ H. Chaharbashloo, Ph.D.[3]

Abstract

The purpose of this study was to investigate the effectiveness of parental involvement training on the learning and motivation of primary school students in a blended learning environment. The statistical population of the research included all fourth-grade male students in the central district of Pakdasht city who were taught using a blended method. Using convenience sampling, 40 students were selected as the study sample (20 in the experimental group and 20 in the control group). The reliability of the Harter Academic Motivation Questionnaire (1981) and the researcher-made learning test, assessed using Cronbach's alpha, were 0.90 and 0.87, respectively. Data were analyzed using SPSS version 26, with a significance level of 0.05 for the Levene's test and 0.01 for the research hypotheses. In the inferential statistics section, data were analyzed using covariance analysis. The results showed a significant difference in learning levels between students whose parents received involvement training and those whose parents did not. Additionally, there was a significant difference in motivation levels (including intrinsic and extrinsic motivation) between students whose parents received involvement training and those whose parents did not. The study concluded that parental involvement training in a blended learning environment can significantly improve the learning and motivation of fourth-grade students in the central district of Pakdasht city.

Keywords: **learning, academic motivation, blended learning, parental involvement, primary school**

Date received: Feb. 4, 2023 **Date accepted:** May 31, 2023

This article is derived from the first author's Master's Thesis.

1. M.A. in Educational Technology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Assistant Professor of Educational Technology, Department of Educational Technology in Medical Sciences, Smart University of Medical Sciences, Tehran, Iran (Corresponding Author).
E-mail: e.rezaei@smums.ac.ir
3. Assistant Professor, Department of Education and Counselling, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.